

الگویی برای فردا

آشنایی با پسته فیض آباد در گفتگو با علی اکبر نام آور

باغ ریزی پسته در فیض آباد مه ولات، موتور فنی این توسعه فراهم می باشد. در این رابطه و در حاشیه تور بازدید از باغات پسته فیض آباد در خرداد ماه ۱۳۹۰ و به نمایندگی از انجمن پسته ایران مصاحبه ای با آقای علی اکبر نام آور از باغداران موفق فیض آباد انجام شد که بیانگر نکات جالبی از وضعیت پسته در این منطقه است.

محمد علی انجم شعاع
عامل خوشه صنعتی پسته

به اعتقاد بسیاری از صاحب نظران، استان خراسان اگر چه هم اکنون مقام دوم تولید پسته ایران را داراست اما در آینده ای نه چندان دور به قطب تولید پسته کشور تبدیل خواهد شد. بی تردید دستیابی به این جایگاه در سایه بحران منابع آب و عقب نشینی استان کرمان در تولید پسته رخ خواهد داد. با این وجود نپایستی پتانسیل نهفته و عرصه پر استعداد و پهناور استان را در این پیش بینی نادیده گرفت بویژه آنکه با دردسترس بودن الگویی

سياه لطفاً بفرمایید که باغ ریزی پسته در فیض آباد از چه زمانی شروع شد و چه کسانی در ابتدا شروع به باغ ریزی کردند؟

در فیض آباد درختی از اجدادمان داریم که حدود ۱۲۰ سال سن دارد اما باغ ریزی های جدی از حدود ۴۰ تا ۴۵ سال پیش شروع شد. پدرم آقای رضا نام آور از اولین کسانی بودند که شروع به کار کردند. خیلی ها وقتی می دیدند پدرم زمین هایش را زیر کشت پسته برده است او را نصیحت می کردند که این کار را نکن. نتیجه ای نمی بینی. بعضی ها هم می گفتند که حاج رضا دیوانه شده که این کار را انجام می دهد. وقتی محصول به بار نشست همان کسانی که می گفتند حاج رضا دیوانه شده رفتند و زمین هایشان را زیر کشت پسته بردند. با این وجود اوج پسته کاری از سال ۸۰-۷۵ بود که همه به کاشت پسته روی آوردند. در حال حاضر سطح بالایی از زمین های فیض آباد زیر کشت پسته است.

سياه وضعیت تجارت پسته در فیض آباد چگونه است؟

قبلاً که سطح زیر کشت پسته کم بود پسته را با دست پوست می کردند و به صورت خشک به بازار می فروختند. به تدریج که پسته زیاد شد با استفاده از چرخ دستی کار پوست گیری را انجام می دادند و بدنبال آن ترمینال پسته زدند. در فیض آباد بیشتر از آنکه پسته را فرآوری کنند و بفروشند، تاجرهای قزوین پسته را بصورت تر می خریدند و در بازار تهران و اصفهان و شیراز به عنوان ترفروشی می فروختند. پسته فیض آباد پسته نوبر است و در ایران زود رس است. ولی در حال حاضر با قیمتی که پسته خشک دارد، هیچ کشاورزی امسال حاضر نمی شود پسته اش را تر فروشی کند. همه فرآوری می کنند و به صورت خشک به بازار عرضه می کنند. تاجرهایی که پسته را می خردند بیشتر از کرمان و تهران می آیند و چند تاجر نیز از مشهد پسته را می خردند و به ترکمنستان می برند.

سياه شما از کی شروع کردید؟ کمی از خودتان بگویید.

خودم شخصاً از سال ۶۴ که خدمت تمام شد کار کشاورزی را انجام دادم. پدرم ۴۸ ساعت آب با ۳۰ هکتار زمین را در اختیارم قرار داد و گفت اگر می خواهی کار کشاورزی را به عنوان شغل انتخاب کن وگرنه هزینه

زمین هایت را می دهم و یک شغل آزاد برای خودت انتخاب کن. من چون به کشاورزی علاقه داشتم زمین ها را زیر کشت گندم، جو و پنبه بردم و بعد از ۳ سال شروع به کاشت پسته کردم و مدیریت کل سازمان کاری پدرم و خودم و حتی دو تا از برادرهایم دست من بود تا الان که سال ۹۱ است.

سياه مجموعاً مدیریت چند هکتار دردست شماست؟

۶۵ تا ۷۰ هکتار

سياه رابطه بین پسته کاران فیض آباد و پسته کاران شهرهای دیگر مانند دامغان، کرمان و شهرهای دیگر که پسته کاری دارند چگونه است؟

چند سالی است که از کرمان می آیند تا پیوند اکبری و سفید را ببرند و پیوند بزنند. از بردسکن، تربت جام و نیشابور هم می آیند و طرح باغ ریزی باغات را می بینند و در آن شهرستانها پیاده می کنند. رابطه مان به حمدا... خوب است. همدیگر را راهنمایی می کنیم تا محصول بهتری برداشت کنیم. از تجربیات هم استفاده می کنیم.

سياه چند درصد باغات فیض آباد به سبک رایج کشور است و چند درصد به سبک خود فیض آباد است؟

تقریباً سبک رایج فیض آباد ۷۰ تا ۸۰ درصد است. فقط ۳۰ درصد باغاتی هستند که توسط چند نفری که از کرمان آمده اند به همان سبک کرمان کشت شده است.

سياه وارسته غالب باغات فیض آباد چیست؟

غالباً پسته سفید بادامی خود فیض آباد است که معروف به سفید پسته می باشد.

سياه مردم از کدام وارسته رضایت بیشتری دارند؟

کل فیض آباد از سفید پسته رضایت دارند. ارقام اکبری و احمد آقایی هم چند سالی است که آورده اند ولی هنوز جوابی نگرفته اند که محصولش چگونه است. اکبری و سفید پسته در فیض آباد سازگاری و رشد خوبی دارند. از قدیم هم سفید پسته بوده است.

سياه چرا باغات فیض آباد را از لحاظ برداشت و آبیاری و فاصله، مانند جاهای دیگر کشور که کشت پسته دارند زیر کشت نبردند؟

رشدی که درخت سفید پسته در فیض آباد دارد در کرمان ندارد. رشد درختان ما نسبت به درختان کرمان شاید ۱۰ برابر باشد. علتش ممکن است به خاطر غنی

بودن زمین های فیض آباد باشد. شاید هم به علت آب زیادی است که داریم. به خاطر رشدی که دارند نمی توانیم به صورت نعنایی بکاریم فقط باید با فاصله زیاد کاشت. الان فواصل بصورت ۸×۸، ۴×۸ و ۶×۶ متر است ولی اگر ۱۰×۱۰ بود خیلی بهتر بود.

سياه باغ ریزی جدیدی که انجام می شود به کدام سبک است؟

کل باغات جدیدی که در فیض آباد باغ ریزی می شود حداقل فاصله ای که دارد ۶×۶ است از این حد پایین تر نیست.

سياه در فیض آباد متوسط دور آبیاری چند روز است؟

بین ۲۴ تا ۳۶ روز

سياه دور آبیاری شما چقدر است؟

بین ۱۲ و ۱۴ روز است. یک نصیحت پدرم را که گوش کردیم این بود که به ما گفتند برای ۳ حلقه چاه که ۴۵ لیتر آب در ثانیه دارد، حق ندارید بیشتر از ۵۰ هکتار پسته کشت کنی تا همیشه دستتان برای آب در پسته جلو باشد. به همین علت است که دور آبیاری ما ۱۲ و ۱۴ روز است. به این نصیحت پدرم گوش دادیم و از زمانی که دانه را کشت کردیم تا الان که درختانمان ۳۸ تا ۴۰ ساله است، دوره آبیاری ما همین مقدار است. میزان برداشتی که ما از ۵۰ تا ۶۰ هکتار داریم به اندازه ۲۰۰ هکتاری است که همکارانمان دارند. سطح زیر کشت ما پایین است ولی عملکرد به حمدا... بالا است. تا الان هنوز کمبود آب نداشته ایم.

سياه عامل موفقیت خودتان را در پسته کاری چه می دانید؟

در وهله اول پشت کاری است که کشاورزان در فیض آباد دارند. من از سال ۶۴ که باغداری پسته را شروع کردم تا الان، به دلیل وسواس زیادی که دارم سم پاشی باغات را خودم انجام می دهم. تاکنون به دست هیچکس نداده ام تا برایم سم پاشی را انجام دهد. عمده دلیل موفقیت، مدیریت کاملی است که باغداران دارند و البته آب و خاک حاصلخیزی است که در منطقه فیض آباد است.

سياه وضعیت فعلی و آینده منابع آبی فیض آباد و خراسان را چگونه می بینید چه از نظر کیفی و چه از نظر کمی؟

از نظر کمی؟

نظارت می کرد. آمدند کنارم و گفتند: چه کار می کنی؟ تو که کارگر و باغبان داری چرا خودت این کار را انجام می دهی؟ گفتم: اگر خودم انجام بدهم بهتر است. کارم که تمام شد، پدرم گفت: امروز بهترین روز زندگی من بود. خوشحالم که زحمتی که تا الان روی باغاتم کشیده ام و ارث شماست هدر نخواهد رفت. اگر سه سال قبل درخت ها را به دست شما می دادم، چون آماده به دست شما رسیده بود هرگز مشابه چنین تلاشی که امروز برای درخت خودت داری برای آنها نداشتم. امروز به این پی بردم که تو قدر زحمات ۲۵ ساله مرا می دانی و اگر اتفاقی برای باغاتی که من احداث کرده ام بیفتد، به همان میزان که برای درخت خودت ناراحت می شوی، برای آنها هم تلاش می کنی. من امروزه موفقیتم را مدیون صحبت های پدرم هستم.

Sag در پایان اگر توصیه ای دارید به خواننده خبرنامه پسته که اکثراً همکاران شما هستند بگویید. توصیه میکنم سطح زیرکشت را به حدی بگیرند که از نظر آب دستشان جلو باشد و از نظر رسیدگی به درخت هم طوری باشد که بتوانند به همه درختان رسیدگی کنند. اگر ۵۰۰ هکتار زمین داشته باشید و ۲۵۰ هکتار را زیر کشت ببرید و خوب رسیدگی کنید، بهتر از آن است که همه ۵۰۰ هکتار را زیرکشت ببرید و رسیدگی نکنید. مطمئن باشید ثمره ای که از ۲۵۰ هکتار خواهید دید بیشتر از ۵۰۰ هکتار خواهد بود و بهتر جواب می دهد.

می دهد. ولی بیشتر از آن در فیض آباد جواب نمی دهد. شاید به خاطر گرمای بالای حدود ۴۸ تا ۴۹ درجه است که باعث تبخیر زیاد می شود. برایشان سخت است قبول کنند که به صورت قطره ای آبیاری کنند.

Sag لطفاً اگر خاطره ای دارید برایمان تعریف کنید.

همانطور که گفتم وقتی من در سال ۶۴ از سربازی آمدم، پدرم حدود ۳۰ هکتار زمین به من داد و گفت که کار کنم. تا ۴ سال اول زمینی که در اختیارم بود را زیر کشت جو، گندم و پنبه بردم. اصلاً به فکر کشت پسته نبودم تا اینکه پدرم به من گفت: چرا باغ پسته نمی کاری؟ گفتم: دیر نمی شود. پدرم در جوابم گفت: اگر امید شما به باغات پسته من است. من حتی یک شاخه از درختان پسته ام را به شما نمی دهم. اگر باغ پسته می خواهید خودتان بروید شروع کنید به پسته کاری. این حرف به من و برادرم برخورد و ناراحت شدیم. از فردایش شروع کردیم به پسته کاری و ۱۰ تا ۱۵ هکتار از زمین را به صورت اشتراکی زیر کشت پسته بردیم. یک روز دیدم برگ درختان کمی زرد شده است. آمدم فیض آباد و به پدرم گفتم. پدرم گفت: حالا چه کار می خواهی بکنی؟ گفتم: می روم تربت تا با مهندسین کشاورزی صحبت کنم. رفتم و مهندس گفت که چیزی نیست، اگر دور درخت را بردارید خوب می شود. برگشتم و خودم شروع کردم به برداشتن دور درخت. پدرم دورادور

اگر وضعیت فعلی را نسبت به ۱۰ سال گذشته مقایسه کنیم، سطح آب پایین رفته و میزان شوری آب هم زیاد شده است. در حال حاضر سازمان آب، منطقه مه ولات را منطقه بحرانی اعلام کرده است. آب هم از نظر کیفیت و هم از نظر کمیت حالت بحرانی دارد. تقریباً مثل کرمان و رفسنجان شده است. بقیه نقاط خراسان مثل تربت جام و نیشابور بهترین و بیشترین آب را دارند ولی مناطقی که از نظر آب و زمین برای پسته کاری خوب است تربت جام، بردسکن، نیشابور و سبزوار هستند.

Sag برای آینده چه پیش بینی می کنید؟ آیا آنها هم دچار مشکل خواهند شد؟ کدام قسمت زودتر دچار مشکل خواهد شد؟

به نظر من به ترتیب فیض آباد، نیشابور، تربت جام و بعد سبزوار دچار مشکل خواهند شد.

Sag چرا آبیاری تحت فشار در فیض آباد کمتر است؟

از قدیم آبیاری در فیض آباد به صورت کرتی بوده است. درختانی که تا الان کشت شده اند به دلیل آب زیادی که داشتند کرتی آبیاری شده اند. مشکل است تا کشاورز راضی شود که به صورت قطره ای آبیاری کند. یکی از همکارانمان در قسمت برجک، درختان تقریباً ۱۵ ساله اش را قطره ای کرد و در کنارش آبیاری غرقابی داشت. تا ۴ سال از آن قسمتی که قطره ای بود، برداشت پسته نداشت. در باغاتی که جدیداً باغ ریزی می کنند تا ۳ الی ۴ سال به صورت قطره ای آب می دهند و جواب